

הינשוף

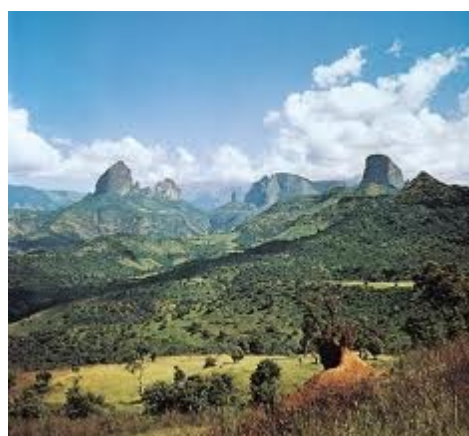
הבלוג של דני אורבך

על הרים רחוקים: מהארץ התיכונה ועד מלכות חבש – שתי המלצות קריאה

26 בינו

פורסם ע"י דני אורבך

אחרי השבוע הסוער שעבר עלינו עם הבחירות הכלליות לכנסת, אולי כדאי להירגע על הספה עם ספר טוב. בימים טרופים אלה, מגיע אליכם הינשוף עם שתי המלצות קריאה חמות: "סיפור חייו של טולקין" מאת המפרי קרפנטר (בתרגומי שלי), והאפוס האתיופיה המסעיר "כבוד המלכים", בתרגום רן הכהן, על התככים והאינטריגות בחצרו המעטירה של שלמה המלך. הינשוף הספרותי במסע חדש, מהארץ התיכונה להרי מלכות חבש.

[https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d794d7a8d799d79d-\(d791d790d7aad799d795d7a4d799d794.jpg](https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d794d7a8d799d79d-(d791d790d7aad799d795d7a4d799d794.jpg)

נו, אז הבחירות עברו – והמערכת הפוליטית כולה סוערת וגועשת. בניגוד למה שהבטיחו לנו כמה פרשנים בינוניים וחסרי מעוף <https://dannyorbach.com/2013/01/12/%D7%9E%D7%A2%D7%95%D7%A8%D7%91-%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%9C%D7%9E%D7%99>, התוצאות מפתיעות במיוחד, ורבים כבר שאלו אותי לדעתם מכיוון שגם אני צריך כמה ימים כדי לנוח ולעכל את הדברים, החלטתי לעזוב בינתיים את הפוליטיקה ולהסיח את דעתכם במשהו נחמד יותר. כמו שכמה מכם יודעים, הגעתי לארץ לגיחה קצרה כדי להצביע ולהתנדב בבחירות, ואת היומיים האחרונים ביליתי בטיסות ממושכות ומתישות מהמזרח התיכון לארץ השמש העולה. ומה יש לעשות בטיסה חוץ מלקרוא ספרים טובים? עכשיו, כשנחתי בשלום בטוקיו, החלטתי לתת לכם שתי המלצות קריאה טובות לסוף השבוע הבא.

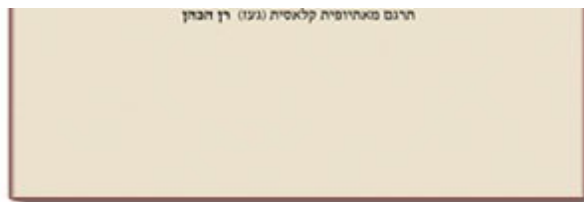

(<https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d7a7d7a8d7a4d7a0d798d7a8.jpg>)

לפני שנים ארוכות, הוצאת ספרי אחוזת בית ביקשה ממני לתרגם לעברית את סיפור חייו של טולקין (<http://www.abayit-books.com/?p=5379>), הביוגרפיה של מחבר ההוביט ושר הטבעות מאת המפרי קרפנטר. כחובב ותיק של טולקין ופעיל באגודת טולקין הישראלית, כמובן שקיבלתי על עצמי את המשימה בהתלהבות וניגשתי למלאכה. במשך שנים נותר התרגום על המדף, בעיקר מסיבות של תזמון, וכעת החליטה הוצאה להדפיס אותו סוף סוף, ולא סתם – אלא עם אחרית דבר מפרי עטו של ד"ר עמנואל לוטם, מתרגם שר הטבעות לעברית.

כל מי שקרא בנשימה עצורה את שר הטבעות, כל מי שאהב את ההוביט והתרגש מסיפורי המיתולוגיה של הסילמריליון, או אפילו סתם אהב את הסרטים של פיטר ג'קסון, יינהה מציירת העשויה לתלפיות (<http://www.abayit-books.com/?p=5379>) של קרפנטר. בניגוד לביוגרפיות משעממות מהסוג המצוי, המחבר אינו מסתפק בגלולל את סיפור חייו של ג'.ר.ר. טולקין. למעשה – זו היתה המלכודת העיקרית שעמדה בפניו, מפני שחייו של טולקין לא היו מסעירים במיוחד. בסך הכל, הוא היה מלומד בריטי ואוקספורדי, שחי בפרברים של המעמד הבינוני, יצא לחופשות באתרי נופש משמימים ולא עבר הרפתקאות ברחבי העולם. וזו בדיוק השאלה ששואל קרפנטר: כיצד אדם שנפשו יצאה להרים רחוקים, והפליגה על כנפי הדמיון ליבשות מיתולוגיות ואוקייאנוסים נידחים, הסכים לחיות חיים כל כך שגרתיים? היינו מצפים, אחרי הכל, שמחברם של ספרים כמו ההוביט או שר הטבעות ינהל אורח חיים שונה לחלוטין: יפליג בין קרחונים בקוטב הצפוני, יטייל בג'ונגלים בהודו, או לפחות יבלה את רוב זמנו בין הפסגות הנישאות בשוויץ. טולקין הוא לא הדוגמא היחידה לכך, דרך אגב. קארל מאי, שכתב ספרי הרפתקאות על האינדיאנים בארצות הברית, ספרים שהלהיבו את דמיונם של מיליוני בני נוער ברחבי העולם כולו, לא עזב את אירופה מעודו. ואולי, שואל קרפנטר, הכלב קבור דווקא כאן? אולי יש קשר דווקא בין החיים המשעממים ליצירתיות המשוחררת מכבלי המציאות? כך, הופך ספר שהיה יכול להיות ביוגרפיה שגרתית למסע ייחודי לפסיכולוגיה האנושית, למבועי היצירה והדמיון. סיפור חייו של טולקין (<http://www.abayit-books.com/?p=5379>) הוא ספר חובה לא רק לחובבים, אלא לכל מי שמתעניין בספרות, בפסיכולוגיה, בהיסטוריה בריטית או במיתולוגיה. לספר מוצמדת אחרית דבר שכתב ד"ר עמנואל לוטם – המתרגם החדש של שר הטבעות לעברית. בין היתר, מתייחס ד"ר לוטם גם לפולמוס התרגומים הידוע לשמצה בינו לבין קהילת טולקין הישראלית – כל מי שזוכר את הימים הרחוקים האלה יזכה ללא ספק למנה הגונה של נוסטלגיה (למי שרוצה להיזכר, ראו כאן (<http://numenore.com/185>), כאן (<http://numenore.com/186>)) וכאן (http://translation.biu.ac.il/files/translation/shared/avram-thesis_proposal.pdf)) – מדהים שמישהי טרחה לכתוב על זה עבודת מ"א).

(https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/kavod_hamelachim_-_ran_hacohen.jpg)

רן הכהן מוכר מזה שנים רבות בישראל כמתרגם מחונן מהשפה הגרמנית, וזכור במיוחד לטוב תרגומו למיכאל קולהאס (<http://www.newlibrary.co.il/htmls/product.aspx?c0=12969&bsp=12839>), יצירת המופת הרומנטית של היינריך פון קלייט. לכן, הופתעתי כאשר ראיתי, בביקור אקראי בחנות ספרים, כי הוא תרגם והוציא בעברית את **כבוד המלכים** (<http://www.text.org.il/index.php?book=0904114>) (קְבֶרָה נְגָאֶשֶׁט) האפוס הלאומי של אתיופיה על שלמה המלך ומלכת שבא. **כבוד המלכים** תורגם על ידי רן הכהן ישירות מגֶעֶז, השפה האתיופית הקלאסית – לשון שיש לשער כי מעטים בלבד בישראל שולטים בה. הישגו של המתרגם הוא כביר, ולא יהיה מוגזם לומר שהספר ראוי להיכנס לפנתיאון של תרגומי המופת בשפה העברית. רן הכהן הצליח לתרגם את הסיפור האתיופי העתיק לעברית מקראית-משנאית, שמשמרת את האווירה העתיקה והמיתית של היצירה. ובכל זאת, התרגום בהיר, שוטף וקולח. מעטים הם המתרגמים המסוגלים לתרגם יצירות עתיקות לעברית ארכאית מחד ומובנת מאידך – רן הכהן הוא בלא ספק אחד מהם.

כאן אפשר לקרוא (<http://www.text.org.il/index.php?book=0904114>) **חלק מההקדמה ואת הפרקים הראשונים של התרגום החדש** (<http://www.text.org.il/index.php?book=0904114>)

(<https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d79bd7aad791-d799d793-d79bd791d795d793-d794d79ed79cd79bd799d79d.jpg>)

(/2013/01/d79bd7aad791-d799d793-d79bd791d795d793-d794d79ed79cd79bd799d79d.jpg

כתב יד של ספר כבוד המלכים. אתיופית קלאסית: קְבֶרָה נְגָאֶשֶׁט. אמהרית: קברה נגאסט.

התרגום של **כבוד המלכים** מלווה בהקדמה מעמיקה ומאירת עיניים, המגוללת את סיפורו של האפוס על רקע הדת, ההיסטוריה והתרבות העתיקה של אתיופיה; מלכות ההרים העתיקה שהצליחה לעמוד במשך מאות רבות של שנים מול האימפריאליזם המוסלמי והמערבי כאחד. מאז המאה ה-14 ועד לשנות השבעים של המאה העשרים, נשלטה אתיופיה בידי הסולמונים – שושלת קיסרים שרואה את מקורה במלך שלמה ובמלכת שבא. מכאן – שהתנ"ך הוא אחד ממקורות ההתייחסות המרכזיים של התרבות האתיופית, עוד יותר מאשר בנצרות האירופית והמזרחית. נוסע פורטוגזי, למשל, תיאר את הנצרות האתיופית כ"תערובת נתעבת" של מנהגים יהודיים ונוצריים, ואכן האתיופים שמרו באופן מסורתי רבים מדיני הכשרות והשבת. בהקשר זה, יתכן והכנסייה האתיופית הושפעה גם מהקהילה היהודית העתיקה והמפוארת של חבש, **ביתא ישראל** (<http://www.iaej.co.il/newsite/content.asp?pageid=205>), שיש הטוענים כי ישבה בהרי חבש עוד בטרם הופעת הנצרות והאסלאם באזור הזה של העולם. לדעתי, דווקא הדמיון בין הרב במנהגים ובתרבות בין היהודים והנוצרים באתיופיה, הוביל את הכנסייה והמלוכה לרדוף את היהודים (<http://www.iaej.co.il/newsite/content.asp?pageid=205>) לא פחות ואף יותר מאשר במקומות אחרים. מעניין, דרך אגב, שנוכחותה של קהילה יהודית זו בישראל לא יצרה עד היום עניין של ממש בתרבות האתיופית, ויש לקוות שתרגומו של רן הכהן הוא ראשיתו של מפנה גם מבחינה זו.

<https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/>

[\(/d7a1d799d792d793.jpg\)](https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d7a1d799d792d793.jpg)

חג הסיגד – החג המרכזי של יהודי אתיופיה

אחד האלמנטים ה"היהודיים" המרכזיים המייחדים את הנצרות האתיופית הוא פולחן ארון הברית. איפה נמצא למעשה הארון המפורסם הזה, שחולל גדולות ונצורות בסיפורי המקרא? הוא הלך עם בני ישראל במדבר, המית חורבן על הפלישתים שחטפוהו, וגם הרג חלק מנושאי התמימים, עוזא למשל – וכל מי שהעז לגעת או להתבונן בו ללא היתר. אולם הארון נעלם לאחר תקופת בית ראשון ועקבותיו אבדו. מאז ומתמיד, ובמיוחד בעידן המודרני, הלהיבה התעלומה הזאת את דמיונם של רבים. בסרט אינדיאנה ג'ונס והתיבה האבודה (<http://www.youtube.com/watch?v=m83JcNoNQ-4>), למשל, מחסל ארון הברית בחולות מצרים. מאז יציאת הסרט, ניסו "חוקרים" פופולריים רבים להתחקות אחר מוצאותיו של הארון, ביניהם אריך פון דניקן הידוע, שטען (מפתיע מאד) שארון ה' הגיע דווקא מהחלל החיצון. בספרו, הסתמך דניקן בין היתר על תרגומים של מקורות אתיופיים עתיקים – ועל בסיסם טען שהארון המפורסם טמון עד היום באתיופיה.

לא רק בלשים מפוקפקים קמעא כמו דניקן, אלא גם חוקרים רציניים מסכימים כי לתרבות האתיופית קשר אמיץ למיתוס של ארון הברית. תשמיש הקדושה העיקרי בכנסיות אתיופיות הוא מעין תיבת עץ, לעיתים מצופה בפיתוחי זהב, שנועדה לחקות את הארון. זאת ועוד: בכנסיית מרים ציון העתיקה שבעיר אקסום, טמון לגירסתה של הכנסייה האתיופית ארון הברית האמיתי והמקורי, שנגנב על ידי בנו של שלמה המלך מירושלים.

<https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/>

[\(/ark_of_the_covenant_church_in_axum_ethiopia.jpg\)](https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/ark_of_the_covenant_church_in_axum_ethiopia.jpg)

כנסיית מרים ציון באקסום – כאן, לפי המסורת האתיופית, נמצא ארון הברית שנגנב בידי מְנְלִיק מירושלים

כה חשוב הוא הארון בתרבות האתיופית העתיקה, עד שלעיתים נדמה כי הוא שחקן מרכזי בהיסטוריה הקדושה – לא פחות מהאב, הבן ורוח הקודש. כך, למשל, כותב האפוס **כבוד המלכים** על בריאתו של הארון (מכונה גם "ציון", כל הציטוטים מתרגום רן הכהן):

אבל למען ציון, תיבת תורתו של אלוהים, ברא תחילה את השמיים ושמה שהיא תהיה משכן לתהילתו בעולם. ברצונו הורידה לארץ ומסרה למשה, כדי שיעשה אותה כתבניתה; ואלוהים אמר לו, "עשה תיבה מעץ אשר לא ירקב וצפה אותו זהב טהור ושים בתוכה את דבר תורת הברית אשר כתבתי באצבעותי על שני לוחות הברית, למען ישמרו את תורתי" השמימית והרוחנית בה, וצבעה ויופיה מרהיבים, דומים לישיפה ולברקת ולפסדה וליהלום ולתרשיש ולאור; ותאוה היא לעיניים ומשובבת ומטריפה את הלב; כי במחשבת אלוהים נעשתה, לא מעשה ידי אומן מבני האדם, אלא הוא עצמו עשה משכן לתהילתו. ורוחנית היא ומלאת חסד; שמימית היא ומלאת אור; חופשית היא ומשכן היא לאלוהות, אשר בשמיים משכנה ועל הארץ תהלך, ותשכון עם בני האדם ועם המלאכים, מולדת האדם, ישועתו, ומשכן לרוח הקודש. ובתוכה עומר זהב כמידת המן שירד מן השמיים; ומטה אהרן, שפרח אחרי שיבש מבלי שהשקוהו מים.

כבוד המלכים, פרק יז: על כבודה של ציון

<https://dannyorbach.files.wordpress.com/>

[\(/2013/01/d7a9d795d79ed7a8d799d79d-d7a2d79c-d794d790d7a8d795d79f.jpg\)](https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d7a9d795d79ed7a8d799d79d-d7a2d79c-d794d790d7a8d795d79f.jpg)

כהן דת אתיופי באקסום

אבל איך בכלל הגיע ארון הברית, שנוצר כפי שראינו עם בריאת העולם, מירושלים לאקסום? בדיוק על השאלה הזאת עונה הסיפור שלפנינו. האפוס, שמסתמך על סיפור שלמה ומלכת שבא בספר מלכים א', מספר בפרוטרוט על המפגש בין המלך התנכ"י האגדי למלכה היפיפיה. בניגוד למסורת האגדתית של הממלכה היהודית בחיימר (דרום תימן), הטוענת כי מלכת שבא הגיעה מדרום חצי האי ערב, טוען **כבוד המלכים** כי היא היתה מלכת אתיופיה ושמה מְקֵדָה:

ואותה מלכת הדרום היתה נאה ביותר בתואר ובמראה, בדעת ובתבונה, שנתן לה אלוהים כדי שתלך לירושלים ותשמע את חכמת שלמה; שהרי על דעת אלוהים נעשה הדבר, ולרצונו. והיתה עשירה ביותר, כי אלוהים נתן לה כבוד ועושר וזהב וכסף ובגדים יקרים וגמלים ועבדים וסוחרים, והיו סוחרים בשבילה בים וביבשה, בהודו ובאסואן.

כבוד המלכים, פרק כא: על מלכת הדרום

בעולם האגדתי של האפוס, נשלט היקום בידי שלוש ממלכות שונות: רומא (בינזנטיון), יהודה ואתיופיה. אולם יהודה עומדת לרדת ולשקוע, והעולם עתיד להיות מחולק בין רומא לאתיופיה – הממלכות שקיבלו עליהן את הנצרות. בעיני מחברי **כבוד**

המלכים לא מדובר כמובן בדת חדשה, אלא ביהדות המקורית של ימי שלמה אותה נטש עם ישראל.

מלכת שבא שומעת את שמעו של שלמה המלך מסוחר אתיופי – שמתאר לה עד כמה טובה חצרו, וכמה יפה; כמה נאה מראהו, כמה גדולה חוכמתו וכמה שופע עושרו. המסע קשה אמנם, אולם היא לא מתאפקת ובוחרת להגיע לירושלים. שם, נעתקת נשימתה מהפלאים שהיא רואה:

ותבוא ירושלימה ותבא מנחות למלך, כבודה רבה הרצויה לו; וגם הוא כיבד אותה ושמח ונתן לה מעון בארמון מלכותהקרוב אליו. וישלח לה ארוחת בוקר וצהריים בכל פעם חמישה עשר כורי סולת טחונה מבושלת, בשמן ורוטב רב, ושלושים כורי סולת כתושה, אשר יכינו ממנה לחם לשלוש מאות וחמישים איש, עם צלחות וכלי חרס; ועשרה עגלי מרבק וחמישה שוורים וחמישים כבשים, לבד מצבי ואייל ויחמור ועגל ותרנגול, וכלי יין שישים מידות כד, ויין ישן שלושים, ומן המשקים והמשקות עשרים וחמישה מכל מין, ודבש וחמאה, וממזונו אשר יאכל ומן המשקה אשר ישתה. ובכל יום ילבישנה אחד עשר [בגדים] השובים את העין; והלך אליה וינתחם, וגם היא הלכה אליו ותתנחם ותראה את חכמתו ומשפטו וכבודו וחנו ומתק דברו; ותתמה בלבה ותעלוץ בקרבה ותתחזק בדעתה ותראה בעיניה כמה נחמד הוא, ותשתאה עד מאד על אשר ראתה ושמעה אצלו; איך מושלם הוא בשלומו וחכם בהגיונו ושמח בחסדו ויפה בהדרו, דברו מדוד ושפתיו צחות ומצווה הוא בהדר, ומענה לשונו בשלום וביראת ה'. כל זאת ראתה ותשתומם על רוב חוכמתו [...] ודבר לא נסתר [ממנו] משפת החיות והעופות, ואף בשדים משל בחוכמתו.

כבוד המלכים, פרק כה: איך באה אל שלמה המלך

[https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d790d795d79ed7a0d795d7aa-d793d7aad799d7aa-\(d790d7aad799d795d7a4d799d7aa.jpg](https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d790d795d79ed7a0d795d7aa-d793d7aad799d7aa-(d790d7aad799d795d7a4d799d7aa.jpg)

אומנות דתית אתיופית

מכאן, מתחילים הדברים להשתבש. שלמה המלך מנסה לפתות את מלכת שבא, ומשתמש לשם כך בטריק נכלולי של ממש. הוא מצווה על משרתיו להאכיל אותה במיני מטעמים מצמיאים, פלפלים ודגים משומרים, ומזמין אותה לישון בארמונו. כאשר הוא מבקש כי תחלוק עמו את יצועו, מלכת שבא מסרבת ואף משביעה אותו שלא יבוא עליה בכוח. שלמה משביע אותה, מנגד, שלא תגנוב דבר מארמונו. אולם בלילה תוקף אותה הצימאון, והיא שולחת את ידה בכד מים. שלמה מוכיח אותה על ה"גניבה", ומכריז שכעת אף הוא לא מחוייב לשבועתו:

ויאחז בידה טרם שתותה את המים ויאמר לה, "למה הפרת את השבועה אשר נשבעת, כי לא תיקחי בכוח מכל אשר בביתי?" ותען בפחד ותאמר, "וכי הפרת שבועה היא לשתות מים?" ויאמר לה המלך, "וכי ראית תחת השמיים דבר טוב מן המים?" ותאמר, "חטאתי לנפשי, וגם אתה נקי מן השבועה, הנח לי ואשתה מים לרוויה"; ויאמר לה, "הניקיתי משבועתך אשר השבעתיני?" ותאמר לו המלכה, "ניקית מן השבועה, ורק הנח לי ואשתה מים!"

כבוד המלכים, פרק ל: איך נשבע לה המלך שלמה

שלמה שוכב עם מקדה, וכאשר היא חוזרת לאתיופיה נולד להם בן, מְנַלִּיק. הבן, חוזר לירושלים במסע מפואר, מקבל מאביו את השם "דוד" וממונה למלך על אתיופיה. וכאן, עושה שלמה טעות גורלית. הוא מצווה על בני השופטים והאצילים ביהודה ללוות את דוד-מנליק ולמלוך עמו באתיופיה. הנערים, זועמים על כך שנטצו לעזוב את מכורתם לטובת ארץ זרה ולא ידועה, מחליטים

לגנוב את ציון, ארון הברית – מקור הכוח, העוצמה והחיות של ארץ יהודה:

ויאמר אחד מהם, זכריה בן יואש שמו, "לא אוכל לשבת במקומי משמחת לבי; אמור כי באמת תוכל לקחתה ואין זה שקר; הלוא הולך אתה אל בית האלוהים תחת אביך, והמפתחות בידך כל העת; וטרם ייקחו את המפתחות מידך, התבונן בתכניתנו וידעת את החלון הנסתר אשר עשה שלמה המלך; אין איש מן הכוהנים נכנס שמה זולת אביך, פעם בשנה להקריב בקודש הקדושים בעדו ובעד העם; שים לב והיזהר ואל תיפול עליך תרדמה, למען תוכל לקחתה, ונלך עמה כאשר נועדנו, ותהי שמחה לנו וצער לאבותינו בבואה עמנו לארץ אתיופיה."

כבוד המלכים, פרק מה: איך בכו הנשלחים ונועצו

(<https://dannyorbach.files.wordpress.com/2013/01/d790d7a7d7a1d795d79d.jpg>)

העיר אקסום, בימינו

את יתר פרטי העלילה המפותלת והמותחת – אשאר למי שיקרא את הספר. מעניין לראות, כיצד באפוס שזורות תמות סותרות כה רבות. מצד אחד, האתיופים, כשחורים בכלל, מוצגים בתנ"ך כנחותים. מצד שני, האפוס מנסה להציג אותם כעם הבחירה החדש – והחוט המקשר הופך להיות ארון הברית. שלמה חטא לא רק בניאוף ועבודה זרה, אלא גם ובעיקר באונס מלכת שבא, אולי אפילו בגירוש הברוטלי של הנערים האצילים לאתיופיה. אלו גמלו לו בגניבת הארון, ראשית נפילתה של ממלכת יהודה והיהודים בכללם. אבל מי כאן הוא הרשע ומי הוא הצדיק? מי שאנס, גירש ורומה, או מי שהפר את מצוות מלכו, גנב אוצר והמית על ביתו חורבן? כמו בכל היצירות הגדולות – גם **כבוד המלכים** אינו ברור לחלוטין בעניין הזה, ואף כי נאמר שמדובר בתוכנית האלוהית, המחברים מותירים ספקות מוסווים. אותם הספקות, שחותרים תחת הטקסט עצמו, קשורים לא רק ליחסים בין יהודים לאתיופים, אלא גם ליחסים המעמדיים בין עשירים ועניים. הנה לדוגמה הקטע הבא:

ובאומרו זאת אל המלכה, ראה [שלמה] עובד אחד נושא אבן על ראשו, וחמת מים תלויה על צווארו, וצידתו ונעליו על מותניו, וגם הרבה עצים על ידיו, ובגדיו ישנים וקרועים, וזיעתו ניגרת על פניו, ומי החמת נוטפים על כסות רגלו. וייגש אליו. ויאמר בהולכו: "עמוד!" ויעמוד; ויפן אל המלכה ויאמר לה, "ראי את זה, מה יתרון לי מן האיש הזה, ובמה טוב אני ממנו, ומה כבודי מול כבודו? כי הרי אדם אנוכי ואפר, אשר מחר תולעה וצחנה אהיה, ועתה עודני נראה כאיש אשר לא ימות לעולם. מי ילין על אלוהים, אילו נתן לזה את אשר נתן לי, ואותי העביד כמוהו? הלא שנינו ריאה, לאמור, בני אדם; וכמותו כן מותי, וכחיי כן חיי, וחזק הוא ממני בעבודתו, כי נתן [אלוהים] לחלשים כוח כרצונו"; ויאמר לו: "לך לעבודתך."

כבוד המלכים, פרק כ"ז: על העובד

הפערים המעמדיים והניצול חברתי ברורים לעין, והמחברים אינם מנסים להסוות אותם כלל. שלמה עצמו נושא נאום על השוויון הבסיסי בין בני האדם, שנבראו כולם בצלם אלוהים. אולם הנאום הזה נישא לא אל העובד, המשמש רק כדוגמה – אלא

למלכת שבא. שלמה אינו מסייע לעובד, אפילו לא מתיר לו להניח את משאו לרגע. הסתירה בין הנאום להווייה, בין האידיאל למציאות, ברורים וכואבים. **כבוד המלכים**, כפי שכתב המתרגם בהקדמה, אכן מנסה להצדיק את הסדר החברתי והמעמדי הקיים. באחד הפרקים הראשונים, למשל, מצויין במפורש שרק לכנסייה מותר לבקר את המלכים אם הם חוטאים, ואילו המון העם מזהר כי לא יאה לעם להלעיז על המלך, כי המלך הריהו משיח אלוהים. **לא יאה ולא נאה להלעיז על המלך [...]** לא טוב כי ילעיז על המלך העם שמתחתיו, כי לאלוהים הנקמה. (פרק מד: איך לא יאה להלעיז על המלך). באותה מידה, האפוס גם מקבע את עליונותם של הגברים על הנשים, את עליונות הנוצרים על היהודים ועליונות הכנסייה על כל היתר. אולם מבין השורות, ניכרים גם טונים צורמים של עוול – והפער בין המסר הרשמי למציאות הנשקפת הופכים את **כבוד המלכים** ליצירה מעמיקה ומעוררת מחשבה.

אודות דני אורבך

רוכים הבאים לינשוף! אני דני אורבך, היסטוריון צבאי מהחוגים להיסטוריה ולימודי אסיה באוניברסיטה העברית, וחוקר הפיכות, התנקשויות פוליטיות, התנגדות צבאית ושאר אירועים עקובים מדם ביפן, סין, גרמניה ושאר העולם. מי מכם שמתעניין במלחמת העולם השנייה, אולי נתקל בספר שלי, ואלקירי-ההתנגדות הגרמנית להיטלר שיצא לאור בהוצאת ידיעות אחרונות. מחקר חדש, מעודכן ומורחב בנושא, *The Plots against Hitler*, יצא לאור השנה באנגלית ובאיטלקית, בנוסף לעדכון של של הספר העברי הקיים. מהדורות קינדל והארד-קופי של כל הספרים ניתן לקנות באמזון. כדי לראות את הפרופיל האקדמי שלי – מחקרים, מאמרים ועוד, לחצו כאן.

הצג את כל הפוסטים מאת דני אורבך »

פורסמה ב-ינואר 26, 2013, ב-הינשוף הספרותי, ינשוף הדמדומים: רוחות, שדים וגיבורים, ינשוף היסטורי ותיוגה ב-אפוס אתיופי, אקסום, ארון הברית, אתיופיה, בית המקדש, ג'.ר.ר. טולקין, הארץ התיכונה, המפרי קרפנטר, כבוד המלכים, מלכת שבא, סיפור חייו של טולקין, ספרי אחוזת בית, קברה נגאסט, רן הכהן, שלמה המלך. סמן בסימניה את קישור ישיר. 8 תגובות.

○ השארת תגובה

○ Comments 8

נדב | ינואר 27, 2013 בשעה 7:50 am

ברכות על הוצאת הספר, ותודה על ההמלצה. תמיד מדהים אותי מחדש לחשוב על עומק התרבות האתיופית ועל המורשת הנוצרית הוותיקה שלה, למרות שאנחנו לא שומעים עליה דבר. האם הכהן כותב משהו על יחסם של יהודי אתיופיה ל"כבוד המלכים"?

דני אורבך | ינואר 27, 2013 בשעה 12:51 pm

הוא דווקא מתייחס לזה בקצרה בהקדמה. נדמה לי, אם אני זוכר, שיהודי אתיופיה קיבלו את הסיפור בקווים כלליים (אם כי בוודאי לא את פרקי הפולמוס החריפים שבו נגד היהודים), ורק בדורות האחרונים החלה הסתייגות ממנו בכללותו.

חבצלת | ינואר 27, 2013 בשעה 12:48 pm

הצלחת לעורר סקרנות

[דני אורבך](#) | ינואר 27, 2013 בשעה 12:50 pm

תודה! אם הצלחתי בזה, זו היתה הכוונה.

[יוסף ואחיו](#) | מרץ 9, 2013 בשעה 5:57 pm

הי

קצת באיחור, אבל תודה על האיזכור בהקדמה לביוגרפיה. אני מניח שהמאמר (המיותר) של לוטם היה התנאי שלו לפירסום הספר: הנה עוד פרשיה שלא תסופר מתולדות המולו"ת העברית.

באשר למאמר – יש בו כמה דברים מופרכים למדי, אבל מצדי שזו תהיה מילתו האחרונה בנושא. עדיף שימשיך עם המגמה הנוכחית – תרגום ספרי עיון היסטוריים (מורהאוס, אנדריוס, לוקאץ'). הוא הרבה יותר טוב בזה.

[דני אורבך](#) | מרץ 10, 2013 בשעה 12:09 am

אני לא חושב שהמאמר מיותר דווקא.

[יוסף ואחיו](#) | מרץ 10, 2013 בשעה 10:37 am

הוא מיותר כי אין בו הסבר מדוע נעשו השינויים, ומאיזו סיבה הוא נטל חירות לעצמו עם דברים אחרים, או החליט להבין את טולקין באופן הפוך. אפילו לא הזכיר את הודאתו המוסווית בשגיאה בתעתיק kh, שהביא בסוף תרגומו ל'

לא יחליף כושי עורו או נמר חברבורותיו. חבל לצפות. יש כאן הרבה יותר אגו מאשר הגיון.

[יוסף ואחיו](#) | מרץ 9, 2013 בשעה 5:58 pm

אנדריוס <- אנדרו רוברטס.

בלוג בוורדפרס.קום. ערכת עיצוב: Mystique של [digitalnature](#)